

Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Haber Metinlerinin İncelenmesi: 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri Örneği

Analysis of News Texts in the Context of Critical Discourse Analysis: The Case of the March 31, 2024 Local Elections

Ahmet GÜNEŞ¹ - Serdar BİLİCİ²

Öz

Özellikle politik mesajlarda ve haber içeriklerinde kullanılan söylemin arka planı ve bağlam içerisindeki anlamı kitlelerin onu algılama biçimini şekillendirir. Kitleler üzerinde etkileme gücüne sahip olması nedeniyle medyanın kullandığı dil oldukça önemlidir. Haberin nasıl bir başlıkla, nasıl bir içerikle ve bağlam etrafında sunulduğu aktarılan anlamın inşasında önemli rol oynar. Bu açıdan Türkiye’de uzun süre konuşulacak sonuçlarıyla medyada yer alan 31 Mart 2024 seçimleri ve medyanın kullandığı dil mükemmel bir analiz nesnesi oluşturmaktadır. Bu amaçla çalışmada, 31 Mart 2024 Yerel Seçimlerine ilişkin 1 Nisan 2024 tarihinde Türkiye’de ulusal düzeyde yayınlanan Akşam, Cumhuriyet, Korkusuz, Milliyet, Posta, Sabah, Sözcü, Takvim ve Yeni Şafak gazetelerinde yer alan görsel ve yazılı haber metinlerinin eleştirel söylem analizi yapılmıştır. Konuyla ilgili haberler, Teun Van Dijk’in eleştirel söylem analizi modeli kullanılarak çözümlenmiş, gazetelerin taraflı davrandıkları ve okuyuculara bu yönde haber sundukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel seçim, haber, Eleştirel söylem analizi, Teun A. Van Dijk

Abstract

The background and contextual meaning of the discourse used, especially in political messages and news content, shape how audiences perceive it. Particularly due to its influential power over the masses, the language used by the media is highly significant. How news is presented with what kind of headline, content, and surrounding context plays a crucial role in constructing the conveyed meaning. In this regard, the 31 March 2024 elections in Turkey, which have had long-lasting implications, and the language used by the media provide an excellent subject for analysis. Therefore, in this study, a critical discourse analysis was conducted on visual and written news texts published on 1 April 2024 in the national-level newspapers in Turkey, including Akşam, Cumhuriyet, Korkusuz, Milliyet, Posta, Sabah, Sözcü, Takvim and Yeni Şafak, regarding the 31 March 2024 Local Elections. News related to the topic was analyzed using Teun Van Dijk's critical discourse analysis model, leading to conclusions about the biased behavior of the newspapers and how they presented the news in that direction to the readers.

Keywords: Local elections, news, Critical discourse analysis, Teun A. Van Dijk

¹ Doç. Dr, Cumhuriyet Üniversitesi, gunes@cumhuriyet.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4318-8889>

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, serdar@bilici.net, <https://orcid.org/0009-0008-6744-1691>

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received Date: 10.06.2024 – Kabul Tarihi/Accepted Date: 26.09.2024

Atıf İçin/For Cite: KÜÇÜK, A., “Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Haber Metinlerinin İncelenmesi: 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri Örneği”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2024;23(92):1663-1684

<https://doi.org/10.17755/esosder.1498747>

License: [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

1. GİRİŞ

Demokrasilerde, halkın adına faaliyet gösteren basın organlarının çeşitli işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevler arasında haber ve bilgi verme, denetim ve eleştiri, eğitim ve eğlendirme, kamuoyunu oluşturma ve açıklama gibi temel görevler yer almaktadır. Basının başlıca ödevi kamuya haber ve bilgi sağlamaktır. Gazeteler, vatandaşa bilgilendirme görevini ifa ederken mesleki etik kurallarına da riayet etmelidir. Hem basın ahlak ilkelerine hem de genel etik kurallarına dikkat edilmelidir. Haber yazarken tarafsızlık ilkesine dikkat edilmeli, nesnellik ön planda tutulmalıdır. Eleştiri ve övgüde, haber dilinin ve tonunun uygun bir şekilde belirlenmesi önemlidir. Başlık, bir haber metninin ilk dikkat çeken unsurlarından biridir. Yanıltıcı, yanlış veya haksız bir başlık, okuyucuların haber metninden uzaklaşmasına neden olabilir. Özellikle manşetlerde kullanılan başlıklar, gazetenin satın alınmasına ve/veya satın alınmamasına sebep olmaktadır(Yıldız, 2018:205).

Egemen ideolojinin güç ve iktidar ilişkilerini var etme ve düzenleme uygulamalarında önemli bir rol oynayan söylem kavramı, medya çalışmaları alanında giderek daha fazla dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, haber metninin bir söylem olarak ele alınması, eleştirel haber araştırmaları için vazgeçilmez bir yöntem haline gelmiştir. Dilbilimi yöntemlerinin ve kavramlarının kullanımıyla geliştirilen eleştirel söylem çözümlemesi, haber söylemlerinin toplumsal yapılarını analiz etmeyi mümkün kılmaktadır(Karaduman, 2017:32).

Van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesi modeli, haber söyleminin üretildiği toplumun politik, ekonomik, kültürel ve toplumsal dinamikleriyle birlikte bir bağlam içinde incelenmesini önermektedir. Bu model, haber söylemindeki güç ve iktidar ilişkilerini, toplumsal eşitsizlikleri, söylemsel yapıları ve stratejileri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Dilbilimciler arasında eleştiriye maruz kalsa da, Dijk'ın çalışmaları eleştirel haber araştırmaları için toplumsal yapıyı anlamlandırmada öncüdür ve çeşitli bakış açıları sunar(Güneş, 2019:16).

Eleştirel söylem analizi (ESA), dilin toplumsal güç ilişkilerini nasıl yansıttığını ve yeniden ürettiğini inceleyen bir yaklaşımdır. Bu çerçevede, söylemde kullanılan karşıtlık ve kutuplaştırma stratejileri, iç grup ve dış grup arasındaki güç dinamiklerini anlamak için önemli bir analiz alanı sunar. Teun A. van Dijk, söylemde karşıtlık stratejisinin "biz" ve "onlar" ayrımına dayandığını belirtir. Bu strateji, iç grubun olumlu yönlerini vurgularken, dış grubun olumsuz yönlerini öne çıkararak toplumsal kutuplaşmayı pekiştirir. Van Dijk, karşıtlık stratejisinin temel olarak iki ana ilkeye dayandığını ifade eder: iç grubun olumlu yönlerini vurgulamak ve dış grubun olumsuz yönlerini öne çıkarmak. İç grup olarak tanımlanan "biz" ifadesi, söylemde olumlu ve avantajlı yanlarıyla temsil edilirken, dış grup olarak tanımlanan "onlar" ise olumsuz ve dezavantajlı yanlarıyla öne çıkarılır. Bu strateji, söylemde kimin yüceltildiğini ve kimin ötekileştirildiğini belirleyerek toplumsal güç ilişkilerini yansıtır ve pekiştirir(Işık, 2023:285).

Bu bağlamda, karşıtlık stratejisinin bir kutuplaştırma yöntemi olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Bu strateji iç grubun olumlu imajını güçlendirirken, dış grubun imajını zayıflatmayı amaçlar. Karşıtlık, çatışan iki kutuptan birinin imajını artırmak, diğerinin imajını ise düşürmek üzerine kuruludur. Bu strateji, özellikle siyasi söylemler ve medya metinlerinde yaygın olarak kullanılır ve toplumsal kutuplaşmayı derinleştirir.

Bu çalışmada öncelikle söylem kavramı, ideoloji kavramı ve çalışmanın yöntemi olan Van Dijk'in eleştirel söylem analizi üzerinde durulmuştur. Daha sonra, 31 Mart 2024 seçimlerinden bahsedilmiştir. Daha sonra incelenen gazetelerin birinci sayfalarındaki haberler ve başlıkları ele alınmıştır. Haber başlıklarının genel durumu, sunumu ve çözümlemesi yapılmıştır. Son olarak elde edilen bulgulara yer verilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Söylem Kavramı

TDK sözlüğü incelenecek olursa söylem terimi için:

- ✓ Bir düşünceyi ortaya koymaktaki yaklaşım tarzı.
- ✓ Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade.
- ✓ Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez tanımlamalarının yapıldığı görülmektedir (sozluk.gov.tr, 2024).

Tüm söylemlerin altında temel bir fikir ya da ideoloji gizlidir. Söylem kavramı, köken olarak Fransızca'dan gelen ve bir "üst dil" terimi olarak kullanılan bir kavramdır. Yabancı literatürde "Discourse" olarak adlandırılan bu terimin Türkçe'de tam karşılığı yoktur. Terimin Türkçedeki en doğru karşılığının "Beyan" olduğunu düşünenler vardır(Güngör, 2020:2).

Türk dilinde "söylem" terimi birçok anlam içerir ve dilbilimsel olarak açıklama, belagat, ideoloji, yazılı ve sözlü ifade, bahis, beyan, hitabet, tez, bakış açısı, sav, görüş, felsefe, anlatım türü, üslup, telaffuz, kavramsal dizge, işaretler toplamı gibi anlamlarda kullanılır(Güneş, 2021:154).

Söylem kavramı, düşünsel ve mantıksal çerçevede belirli bir tutarlılığa sahip olan bir düşünme ve algılama biçiminin yazılı ve/veya sözlü ifadesidir. Bu ifade, yazılı basında manşetlerde yer alan söylemler ve metinler üzerinden somut bir örnekle desteklenir. Yazılı basında, çeşitli dilsel ifadeler kullanılarak farklı anlamlar yaratılarak söylemler oluşturulur. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerle birlikte, gazetecilik anlayışı ve yaklaşımları da büyük değişim ve dönüşüme uğramıştır. Bu değişimler, haberlere daha hızlı ulaşılmasını sağlamış, haberi güncelleme imkanları geliştirmiş ve sosyal hayatta daha derin etki yaratma, dikkat çekme ve fikirleri değiştirme gibi fırsatlar sunmuştur (Güneş, 2019:13).

Söylem, dilin kullanıldığı bir düşünce ve algılama biçiminin, yazılı veya sözlü olarak ifadesidir. Bu ifadeler, sosyal, politik, kültürel ve ekonomik alanlar gibi çeşitli sosyal hayat yönleriyle ilişkilidir. Söylem, dil pratiklerinin bir sonucu olarak ideoloji, bilgi, diyalog, ifade, beyan tarzı, müzakere ve güç alışverişi gibi süreçleri içerir(Oğuz, 2008:51).

Söylem, işaretler, sözcükler ve yazı aracılığıyla dışarıya yansır. Söylemler metinlerde gizlidir ve çeşitli biçimlerde, yazılı, sözlü, görsel veya sembolik olarak ortaya çıkabilir. Bu metinler, belli bir tarihte ve durumda üretilir, içerdikleri toplumsal anlamlar üreten kişilerin geçmişi ve ürettikleri kurumlar tarafından belirlenir. Bu nedenle, söylem ve metin birbirinden ayrılamaz bir bütündür; her metin bir söylemden etkilenir(Oğuz, 2008:53).

Dilbilim, artık sadece sesler, biçimler ve cümlelerle değil, cümle ötesindeki birimlerle de ilgilenen bir bilim dalı haline gelmiştir. Bu dönüşümle birlikte çeşitli çalışma yöntemleri ortaya çıkmış, söylem yaklaşımı da bunlardan biridir. Söylem yaklaşımı, basit sözlü anlatıları incelemekle kalmaz, aynı zamanda çeşitli belirteçler kullanarak anlatıları bir bütün olarak inceler(Güngör, 2020:2).

Genel olarak söylem analizi modeli, bir metnin dilsel ve görsel içeriğini deşifre etmeyi ve bu içeriğin dilsel birimlere dayalı olarak açıklanmasını sağlar. Bu model, metindeki ilişkilerin sistematik olarak incelenmesini ve saklı anlam dünyasının ortaya çıkarılmasını hedefler.

Bu tanımlar, söylemin günlük hayatta kullanılan bir terim olduğunu göstermekle birlikte, kayıtlı hatlarla raporlama gibi daha teknik alanlarda daha geniş bir anlam taşımaktadır.

Söylem, belirli bir düzen veya dağılıma sahip olan bir düşünme ve algılama biçiminin yazılı veya sözlü olarak ifade edilmesidir. Söylem analizi modeli, bir metnin dilsel ve görsel içeriğinin deşifre edilmesini ve bu içeriğin dilsel birimlere dayalı bir şekilde kişisel olarak

açıklanmasını sağlar. Bu yöntem, sadece görünür metinleri değil, aynı zamanda dilin ve ögeler arasındaki ilişkilerin sistemli bir şekilde incelenmesini ve alt metindeki gizli anlam dünyasının ortaya çıkarılmasını amaçlar(Güneş, 2019:17).

Söylem terimi, dilin kullanılma biçimini, neden kullanıldığını ve endüstriyel toplumsal bağlamı dikkate alan geniş bir yaklaşımdır. Düşüncelerin aktarıldığı çerçeveyi ve perspektifi vurgular. Bir kişi tarafından gerçekleştirilen bütün eylemler söylem içinde belirlenir ve şekillendirilir. Dolayısıyla, söylem yaşamın derinliğini genişletir ve bu eylemlerin bağlamlarını, niyetlerini ve sonuçlarını anlamamıza yardımcı olur. Söylem, dilin yanı sıra davranış biçimlerini, sembollerin kullanımını ve toplumsal ilişkileri de içerir, bu da bize iletişimin karmaşıklığını ve çeşitliliğini anlamak için önemli bir araç sunar. Foucault'un bakış açısına göre, söylemde gizli bir olgu bulunmaktadır ve söylemdeki kuşku ve kaygı içeriklerini vurgulamıştır. Herkesin her şeyi her zaman her yerde söyleyemeyeceğine dikkat çeken Foucault, bu durumda tabusallık olgusunun ortaya çıkacağını belirtmiştir. Yani ona göre, söylem aynı zamanda yasaklayıcı olabilir(Güngör, 2020:3).

1.2 Eleştirel Söylem Analizi

Eleştirel söylem analizi, politik, ideolojik veya toplumsal sorunlara yönelik çözümler yapmak için uygun bir yöntem olarak kabul edilir. Bu nedenle, son yirmi yılda en çok tercih edilen yöntemlerden biri haline gelmiştir. Eleştirel söylem analizi, özellikle toplumsal ve siyasal konulara odaklanan araştırmacılar tarafından tercih edilir ve ideolojiyi ortaya çıkarma amacıyla diğer yöntemlerden ayrılır(Güngör, 2020:7).Bu analiz türü, ırkçı, politik, cinsiyetçi ve medyatik söylemleri inceleyerek farklı yaklaşımları, perspektifleri ve kuramsal temelleri bir araya getirerek disiplinler arası çalışmalara olanak tanır. Eleştirel söylem analizi, hem yazılı hem de sözlü dilin toplumsal pratiklerin bir yansıması olduğunu kabul eder. Dil, ideolojiktir ve güç ilişkilerinin sağlanmasında bir araç olarak kullanılır(Güngör, 2020:7-8).

Eleştirel söylem analizi yaklaşımı ele alınırken ismindeki "eleştirel" ibaresinin olumsuz bir ön ek gibi algılanmaması gerekir. Bu terim, söz konusu söylemin olduğu gibi kabul edilmediğini, aksine sorgulayıcı bir yaklaşımla incelendiğini ifade eder. Eleştirel söylem analizi, bir dildeki kullanım biçimlerini, gizli ve açık ifadeleri ele alarak derinlemesine birçok farklı mesajı ortaya çıkarmayı amaçlar. Bu yaklaşım, söylemin altında yatan güç ilişkilerini, ideolojik önyargıları ve toplumsal normları deşifre etmeyi hedefler. Dolayısıyla, eleştirel söylem analizi, söylemin yüzeyinin ötesine geçerek derinlemesine anlam arayışına odaklanır(Çakmak & Bilişli, 2019:107).

Van Dijk, eleştirel söylem analizinin kapsamlı bir şekilde yapılabilmesi için yalnızca bağlamın incelenmesiyle yetinilmemesi gerektiğini belirtir. Söylem, dilbilimsel, görsel, işitsel, sentaktik, semantik, stilistik, retoriksel, pragmatik ve etkileşimsel gibi birçok farklı yapı ve düzeye sahiptir. Bu nedenle, tam bir söylem analizi bütün bu yapı ve düzeyleri dikkate almalıdır. Ancak, bu tür bir bütüncül analiz yapmanın pratikte çok zor olduğunu ifade eder. Bu yüzden, her yönüyle tamamlanmış bir analiz gerçekleştirmek neredeyse imkansızdır. Bunun yerine, analistin sosyal problemle en çok ilişkili olan yapı ve düzeylere odaklanması daha etkili olacaktır. Van Dijk, analistin üzerinde durması gereken dilbilimsel belirleyicilerin bir listesini sunar. Bu belirleyiciler arasında vurgu ve tonlamalar, sözcük düzeni, tutarlılık, itiraz gibi yerel semantik hareketler, başlık seçimi, konuşma eylemleri, şematik organizasyon, retorik biçimleri, sentaktik yapılar, önerme yapıları, sıra alışlar, onarım mekanizmaları ve duraksamalar yer alır. Bu unsurlar, konuşmacı tarafından kısmen kontrol edilebilen, kısmen de bağlam modelleri aracılığıyla konuşmacıları kontrol eden etkileşim biçimleri veya yapılar olarak değerlendirilebilir(Şah, 2020:217).

Eleştirel söylem analizi (ESA), Van Dijk'ın geliştirdiği altı adımlık çerçeve ile sistematik bir yol haritası sunar. Bu çerçeve, söylemin farklı yapılarını ve düzeylerini analiz

ederek, iktidarın ve gücün kötüye kullanımını ve hükümler söylemlerin meşrulaştırıcı etkilerini ortaya çıkarmayı hedefler(Şah, 2020:219). Van Dijk'a göre, eleştirel söylem analizi, sadece söylemin yüzeydeki dilsel yapısını incelemekle kalmamalı, aynı zamanda bu söylemin altında yatan toplumsal ve bilişsel süreçleri de dikkate almalıdır. Bu yaklaşım, ezilen grupların yararına olacak şekilde iktidarın ve gücün kötüye kullanımını ifşa etmeyi ve hükümler söylemlerin meşrulaştırıcı etkilerini gözler önüne sermeyi amaçlar. Van Dijk'ın ESA modelinde, söylem, toplumsal bağlam ve bilişsel temsiller arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyerek, toplumsal eşitsizlikleri ve güç dinamiklerini analiz eder. Bu analiz, iktidarın nasıl meşrulaştırıldığını ve sürdürülmekte olduğunu anlamak için kritik bir araç sunar.

Van Dijk, haberin çözümlemesini bir söylem türü olarak ele alırken ideoloji-toplumsal gerçeklik ilişkisini inceler. Metni sosyobilişsel ve tarihsel arka planıyla bağlantılandırarak, ideolojik çerçevelerin oluşumu, dönüşümü ve uygulandığı süreçleri daha sistematik bir şekilde analiz etmeyi amaçlar. Bu çerçevede, ideolojilerin detaylı bir şekilde ele alınması ve bu grup bilişlerinin toplumsal gerçekliğin inşasını, toplumsal pratikleri ve toplumsal yapıların oluşumunu ve dönüşümünü nasıl etkilediğinin gösterilmesi gerektiğini vurgular. Van Dijk'a göre, söylemin yapıları, stratejileri ve süreçleriyle ideolojilerin yeniden üretilmesinde oynadığı özgül rolü net bir şekilde analiz etmek gereklidir. Bu nedenle, haber çözümlemesinin mikro ve makro düzeyleri ile medya metinleri ve bağlamları arasında bir köprü oluşturmayı hedefler. Bu yaklaşım, metinleri üreten ve tüketen kişi, grup ve yapıların ve gerçekleşen süreçlerin tarihsel bir bakış açısıyla ele alınmasını gerektirir. Van Dijk'ın yaklaşımı, ekonomik ve siyasi toplumsal yapıyı kültürden ayırmadan, bu unsurlar arasındaki karşılıklı etkileşimi değerlendirir. Bu şekilde, medya metinlerinin ve toplumsal yapıların nasıl etkileşim içinde olduğunu daha gerçekçi bir şekilde ortaya koymayı amaçlar(Dedeoğlu, 2013:43).

Van Dijk, "Söylem Olarak Haber" çalışmasında, basındaki haberleri kamusal söylemin bir biçimi olarak ele alır ve yapısal olarak inceler. Bu çalışma, sadece haber metinlerini değil, aynı zamanda haberin üretim sürecini ve okur tarafından nasıl anlaşıldığını da göz önünde bulundurur. Böylece, haber yapıları, haber yapımının sosyal pratik ve ideolojilerine, dolaylı olarak da haber medyasının kurumsal ve makro sosyolojik bağlamlarına bağlanır. Bu yaklaşımın ana özelliği, haberi esas olarak bir metin veya söylem türü olarak ele almasıdır. Dilbilimsel niteliklerini, öyküsünü, biçimini veya retorikini inceleyerek, haber söyleminin yapılarını çeşitli düzeylerde ve boyutlarda karakterize eder. Bu düzeyler, mikro ve makro olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Söylem, sözlü iletişim ve etkileşim gibi mikro düzeydeki toplumsal düzeni kapsarken, makro düzeydeki toplumsal gruplar arasındaki iktidar, tahakküm ve eşitsizlik gibi kavramları ele alır. Haber söylemi, global düzeydeki anlamsal makro yapılar ve şematik süper yapılar açısından incelenirken, aynı zamanda yerel düzeydeki mikro yapısı da çözümlenir (Dedeoğlu, 2013:44-45). Bu şekilde, haberin nasıl üretildiği, hangi söylem stratejilerinin kullanıldığı ve hangi ideolojik çerçevelerin etkili olduğu gibi konular hem mikro hem de makro düzeyde incelenir.

1.3 İdeoloji

İdeoloji kavramı, ilk olarak 18. yüzyılın sonlarında Fransız Filozof Destutt de Tracy tarafından kullanılmıştır. Tracy, ideolojiyi metafizik karşıtı bir düşünce biliminin adı olarak tanımlamıştır. Ancak tarihsel süreç içinde ideoloji farklı düşünürler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. İdeolojiyi grup fikirleri olarak tanımlayanlar, ideolojinin cinsiyetten (kadın-erkek ideolojisi) işe (meslek ideolojisi) kadar uzanan sınıf fikirlerini kapsadığını belirtirler. İdeolojinin kültürel ve iletişim çalışmalarında anlamlandırma ve söylem kapsamı içerisinde toplumsal eşitsizlik ilişkilerinin yeniden üretimi şeklinde görüldüğünü ifade ederler(Devran, 2010:15-16).

Stuart Hall'a göre, medyanın durum tanımı yapma yeteneği ona ideolojik güç sağlar. Hall'ın medyanın ideolojik rolüne ilişkin vurguladığı nokta, kitle iletişim araçlarının sınıfların ve grupların diğer sınıf ve gruplara yaşam biçimi, pratikler, anlamlar ve değerler kazandırma konusunda sorunlu bir rol üstlendiğidir. Hall'ın düşüncelerinin şekillenmesinde Gramsci'nin hegemonya kavramının etkisi belirgindir. Gramsci'ye göre, medya araçları seçkin grupların zenginliklerini, güçlerini ve konumlarını korumak için kullandıkları araçlardır. Bu araçlar gerekli fikirleri bireylerin zihinlerine yerleştirir ve bunu zihinlerin sorgulamayacağı bir şekilde yaparlar. Böylece seçkin grupların konumları korunur ve halk bu durumu sorgulamaz. Hegemonya kavramı, medyanın ideolojik bir aygıt olarak değil, kültürel pratiklerin ve toplumsal rızanın bir aracı olarak ele alındığı bir çerçevede anlaşılır(Çetinkaya, 2020:95).

Bahadır Türk'ün vurguladığına göre, bir düşünce sisteminin ideoloji olarak kabul edilebilmesi için kitlelere yön gösterebilmesi gerekmektedir. Bu bakış açısına göre, eğer her düşünce ideoloji olarak nitelendirilirse, ideoloji kavramı anlamını yitirir. Kentlere göç eden, kırsal kesimden koparak cemaatlerinden uzaklaşan bireyler için ideolojiler, yeni bir güven ve aidiyet kaynağı, aynı zamanda yeni bir grup kimliği sunan bir çağrı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, sosyalist ideolojilerin “sınıf” kimliği ve milliyetçi ideolojilerin “millet” kimliği, Benedict Anderson'un deyimiyile “hayali cemaatler” olarak tanımlanabilir(Devran, 2010:16).

İdeolojiler, algısal ve materyal olarak iki farklı açıdan ele alınabilir. Algısal anlamda ideoloji, fikirler ve algılardan oluşan bir dizidir. Bu bakış açısına göre, ideolojiler, grup üyelerinin düşünme, konuşma ve eylem biçimlerini etkileyen zihinsel şemalar olarak tanımlanır. Algısal parçalar, grupların zihinlerine yerleşir ve bu parçalar, grup üyelerinin davranışlarını yönlendirir. Stuart Hall, ideolojiyi diller, kavramlar, kategoriler, düşünce imgeleri ve temsil sistemlerinden oluşan zihinsel çerçeveler olarak tanımlar. Ona göre, insanlar bu çerçeveleri kullanarak düşünür ve toplumun işleyişini anlamlandırır. Materyal anlamda ideoloji ise, belirli maddi koşullar ve araçlar tarafından üretilen ve uygulanan fikirlerden oluşur. Bu perspektiften bakanlar, ideolojilerin nasıl maddi koşullar ve araçlar aracılığıyla şekillendirildiğini ve uygulandığını incelerler. Dolayısıyla, ideoloji problemi, farklı fikirlerin kitlelerin zihnine nasıl yerleştiği ve bu fikirlerin nasıl maddi bir güç haline geldiği ile ilgilidir(Devran, 2010:17).İdeolojiyi hem algısal hem de materyal açıdan ele almak, toplumların ve grupların düşünme ve davranış biçimlerini daha iyi anlamamızı sağlar. Bu iki yaklaşım, ideolojilerin bireyler ve toplumlar üzerindeki etkisini daha geniş bir perspektiften değerlendirme imkanı sunar.

Van Dijk, ideolojileri yalnızca bir fikirler sistemi olarak görmenin ötesine geçer. İdeolojiler, belirli grup tutumlarını organize eden, gözlemleyen ve kontrol eden temel algılama çerçeveleridir. İnsanlar, zihinlerindeki ideolojiler aracılığıyla hem bireysel hem de grup düzeyinde kendilerini kontrol ederler. Bu yüzden, ideolojiler grup ideolojileridir. Van Dijk, ideolojilerin üç temel işlevi olduğunu belirtir: sosyal, algısal ve söylemsel işlevler. Sosyal işlevler, ideolojilerin gruplar ve kurumlar bağlamında nasıl işlediğini ve insanların ideolojileri neden geliştirdiklerini ve kullandıklarını inceler. İdeolojiler, yalnızca bir sınıfın hegemonyası ve bu hegemonyanın meşrulaştırılması ile sınırlı değildir. Hegemonya altında bulunan gruplar da mevcut düzene karşı direnç göstermek için ideolojilere ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle, ideolojileri doğru ya da yanlış olarak tanımlamak yerine, grup çıkarlarını geliştirmedeki etkilerini değerlendirmek daha doğrudur. İdeolojilerin temel görevi, belirli bir sosyal grubun amacını en iyi şekilde gerçekleştirmek için o grubun sosyal pratiklerini koordine etmektir. Özetle, ideolojiler, varlıklarını sürdürebilmek için grup çatışmalarını yönetmek, meşrulaştırmak ve güç ile hegemonya ilişkilerini düzenlemek amacıyla gelişirler(Devran, 2010:18).

İdeolojiler, sosyal, algısal ve söylemsel işlevler aracılığıyla insan davranışlarını, tutumlarını ve algılarını etkilerler, böylece grupların ve toplumların davranışlarını ve inançlarını şekillendirirler.

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1 Yöntem

Çalışmada Teun Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntem olarak kullanılmaktadır. Eleştirel söylem analizi, dilbilimsel yöntemlerden faydalanarak dil kullanımlarını belirli bir sistem dahilinde incelemeyi amaçlar. Bu yöntem, haber metinlerindeki yüzeysel gerçeklerin ötesine geçerek, metinlerin arkasında yatan ve genellikle görünmeyen anlamları açığa çıkarmayı hedefler. Eleştirel söylem analizi, haber metinlerinde ideolojik unsurların belirli dil formları içinde gizlendiği ve bu unsurların çoğu zaman fark edilmediği düşüncesiyle hareket eder(Güneş, 2019:13). Bu yaklaşımla, metinlerdeki gizli ideolojik mesajları ve güç ilişkilerini deşifre etmeye çalışır. Van Dijk'in yöntemi eleştirel bir çözümlemeyi gazetelerin örneklem olarak seçildiği bir araştırmada, ele alınış biçimini ortaya koymak ve uygulamak için en etkili yöntemlerden biridir.

Eleştirel söylem analizi, disiplinler arası bir yaklaşımla gelişen ve dilbilim yöntemlerinden yararlanarak ideoloji yüklü dilsel yapıları sistematik bir şekilde açıklamayı hedefleyen bir çözümleme yöntemidir. İdeoloji, düşünceyi kontrol etmenin yanı sıra dili de yönlendiren bir güç olarak görülür. İdeolojinin etkisi altındaki söylem, zihni temsil eden ve yönlendiren bir güç olarak ortaya çıkar. Bu nedenle, eleştirel söylem analizi, herhangi bir yazılı veya sözlü metnin arkasında hangi ideolojik etkenlerin rol oynadığını ve söylemin bu etkenler doğrultusunda nasıl kurgulandığını anlamak için önemlidir. Ayrıca, söylemin nesnel mi yoksa yanlı mı olduğunu belirlemek açısından da önem taşır. Eleştirel söylem analizi, bakmak ve görmek arasındaki farkın bilimsel yöntemlerle açıklanması olarak da düşünülebilir(Güneş, 2019:18).

Van Dijk'in (2015) Söylem-Bilişsel Yaklaşımı, söylem ve toplum arasındaki ilişkileri açıklarken üçüncü bir boyut olarak bilişi ekler. Bu yaklaşıma göre, söylem yapıları ve toplumsal yapılar birbirinden farklıdır ve bu yapılar ancak bireylerin ve toplumsal üyelerin zihinsel temsilleri aracılığıyla ilişkilendirilebilir. Söylemin sosyo-bilişsel çözümlemesinde üç ana bileşen bulunmaktadır: bilişsel bileşen, toplumsal bileşen ve söylem bileşeni.

Van Dijk, haber metinlerini makro ve mikro düzeylerde inceleyerek iki ana boyutta bir analiz yapar. Makro yapı analizinde, haber başlıkları, girişler, spotlar ve fotoğraflar gibi bölümler tematik açıdan incelenir. Daha sonra şematik analizde, haber metninin anlatı örgüsü çözümlenir; durum aşaması ve olayların gerçek kaynakları ile olaya konu olmuş tarafların tepkileri gibi unsurlar incelenir. Mikro yapı aşamasında ise sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik analizler yapılır. Sentaktik çözümlemede, cümlelerin aktif/pasif ve basit/karmaşık yapıları incelenerek bir analiz yapılır. Haber metninde kullanılan sözcükler, ideolojik yapılanmanın anlaşılması için önemlidir. Sözcük seçimleri, sosyal aktörler hakkındaki temel inanç ve ideolojileri ortaya koymada kullanılır. Bölgesel uyum adı verilen çözümlemede ise, haber metnindeki ardı ardına gelen cümleler arasında kurulan nedensel, işlevsel ve referansal ilişkiler incelenir. Mikro yapı incelemesinde, haber söyleminin dilsel aşamaları ve unsurları detaylı olarak incelenir. Cümle yapıları, sözcük seçimleri ve cümleler arasındaki nedensellik ilişkileri retorikle ilişkilendirilerek incelenir. Söylemi oluşturan belirleyici kelimelerin ve cümle yapılarının makro düzeyi nasıl şekillendirdiği ve bireysel söylemlerin makro düzeyine nasıl yansıdığı araştırılır(Güneş, 2019:21).

2.2 Örneklem ve Sınırlılıklar

Araştırmanın örneklemini Türkiye’de yayınlanan ulusal basılı gazeteler oluşturmaktadır. Amaçlı örneklem yöntemlerinden kolayda örnekleme ile Sivas ili’nde dağıtımı yapılan ulusal gazeteler seçilmiştir. Bu çalışma 31 Mart 2024 Yerel Yönetim Seçimlerine yönelik olarak belirlenen Akşam, Cumhuriyet, Korkusuz, Milliyet, Posta, Sabah, Sözcü, Takvim ve Yeni Şafak gazetelerinde 1 Nisan 2024 tarihinde yer alan görsel ve yazılı haber metinleri ile sınırlıdır.

2.3 Amaç

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de yayınlanan ulusal basılı gazetelerin okuyucu kitlesine yaptıkları haberleri sunarken kendi ideolojilerini de birlikte sunup sunmadıklarını, tarafsızlık ilkesine bağlı kalıp kalmadıklarını incelemektir.

2.4 Hipotez

Bu çalışmanın üzerine kurulu olduğu hipotezler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

Basın tarafsız olmalıdır.

Basın meslek etik kurallarına bağlı davranmalıdır.

Basın genel etik kurallarına bağlı davranmalıdır.

Basın kamu yararına uygun davranır.

Basın nesnel olmalıdır.

Basın yanıltıcı ve/veya yanlış başlık kullanmaz.

2.5 Araştırma soruları

1. Ulusal yazılı medya tarafsızlık ilkesine uymuş mudur?
2. Haberleri sunarken kendi ideolojisini de birlikte sunmuş mudur?
3. Gazeteler halkı bilgilendirme işlevini yaparken mesleki etik ilkelerine uymuşlar mıdır?
4. Karşı tarafın görüşlerine ve/veya görsellerine yer vermişler midir?
5. Karşı tarafın olumlu ve iyi yanlarını sunmaktan imtina etmişler midir?
6. Yalan ve/veya çarpıtma haber yoluna başvurmuşlar mıdır?

3. ÇÖZÜMLEME

Görsel-1: 01.04.2024 Tarihli Akşam Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Akşam Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Akşam Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır.

Makro yapı aşamasında, "Harita 7 renk" başlığı, seçimlerde 7 ayrı partinin il belediye başkanlıklarını kazandığını vurguluyor. Bu, çok partili bir demokrasi algısını güçlendiren bir söylem olarak görülmektedir. Sürmanşetin yanında yer alan bu görseller, partilerin aldığı oy oranlarını görsel olarak sunarak okuyucuların seçim sonuçlarını hızlı ve kolay anlamalarını sağlar. "Milletin Kararını Tartışmayız" başlığı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim sonrası yaptığı balkon konuşmasından bir kesitle verilmiştir. Bu, seçmen iradesine saygıyı ve demokratik süreçlere olan bağlılığı vurgular. "Bu seçimin galibi demokrasimizdir" ifadesi, seçimlerin demokratik değerlere olan bağlılığını vurgular. "Milletimiz sandık vasıtasıyla mesajını ilettili" ve "Hiçbir suretle milletimizin kararına hürmetsizlik etmeyeceğiz" gibi ifadeler de demokrasiyi pekiştirir. "Öz eleştirimizi cesaretle yapıp adımlarımızı atacağız" ve "Bu seçim bizim için dönüm noktasıdır" ifadeleri, AKP'nin seçim sonuçlarını değerlendireceğini ve hatalarından ders çıkaracağını belirtir. "Artık deprem bölgesinin ihyası, ekonomik sıkıntılar ve acil meselelere daha fazla eğileceğiz" ifadesi, hükümetin gelecekteki önceliklerini açıkça belirtir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın büyükçe bir görseli ve balkon önünde toplanan AKP'li vatandaşların görseline yer verilmiştir. Bu, Erdoğan ve AKP'nin seçim sonuçlarına yönelik tepkilerini ve destekçileriyle olan bağlarını vurgular. CHP Genel Başkanı'nın görseline ve açıklamalarına yer verilmemesi, gazetenin odak noktasının AKP ve Erdoğan olduğunu, muhalefete nispeten daha az yer ayrıldığını gösterir.

Mikro yapı aşamasında ise, "Milletin Kararını Tartışmayız" başlığı, doğrudan ve net bir şekilde seçmen iradesine saygıyı ifade eder. "Tartışmayız" kelimesi, kesinlik ve kararlılığı vurgular. Alt başlık olarak "Başkan Erdoğan 'Milletimiz sandık vasıtasıyla mesajını ilettili. Öz eleştirimizi cesaretle yapıp adımlarımızı atacağız. Bu seçim bizim için dönüm noktasıdır' dedi." cümlesi, Erdoğan'ın seçmen iradesine saygı duyduğunu ve bundan sonraki süreçte öz eleştiri yapacaklarını belirtir. "Bu seçimin galibi demokrasimizdir" ifadesi, seçimlerin demokratik bir zafer olduğunu belirtir ve demokrasinin önemini vurgular. "Öz eleştirimizi cesaretle yapacağız" ifadesi ise, partinin hatalarından ders çıkarma niyetini ortaya koyar. Cümle yapısı ve Sözdizimi

düzeyinde ise, "Milletin Kararını Tartışmayız." ve "Bu seçimin galibi demokrasimizdir." gibi kısa ve net cümleler, mesajın doğrudan ve etkili bir şekilde iletilmesini sağlar. "Milletimiz sandık vasıtasıyla mesajını iletti" ve "Öz eleştirimizi cesaretle yapacağız" cümleleri, seçmen kararının nedenlerini ve buna yönelik tepkileri açıkça belirtir. AKP'nin Mesaj Alması: "Milletimiz sandık vasıtasıyla mesajını iletti" ve "Öz eleştirimizi cesaretle yapacağız" ifadeleri, seçmenlerin AKP'ye yönelik bir mesaj verdiğini ve partinin bu mesajı aldığını ima eder. Demokrasi Vurgusu: "Bu seçimin galibi demokrasimizdir" ifadesi, Türkiye'nin demokratik süreçlerine olan bağlılığını ve bu süreçlerin ne kadar önemli olduğunu vurgular. Bu, gazetenin demokratik değerlere verdiği önemi gösterir. CHP Genel Başkanı'nın görseline ve açıklamalarına yer verilmemesi, gazetenin odağının iktidar ve Erdoğan olduğunu, muhalefete daha az yer verildiğini gösterir. Akşam Gazetesi'nin 1 Nisan 2024 tarihli ilk sayfası, seçim sonuçlarını ve seçmen tepkilerini makro ve mikro yapı düzeylerinde güçlü ve çarpıcı bir şekilde sunmaktadır.

Makro yapıda haberlerin genel düzeni, temalar, konular ve görsel kullanımı incelenirken, mikro yapıda sözcük seçimi, dil kullanımı, cümle yapısı ve ideolojik ima analiz edilmiştir. Bu analiz, gazetenin ideolojik duruşunu, seçmen tepkilerini nasıl yorumladığını ve haberleri sunma şeklindeki stratejilerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda gazetenin AKP ve Erdoğan'a odaklandığı, muhalefete ise nispeten daha az yer verdiği görülmektedir.

Görsel-2: 01.04.2024 Tarihli Cumhuriyet Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Cumhuriyet Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Cumhuriyet Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır

Makro yapı aşamasında, "CHP yerel seçimlerden birinci parti çıktı" ve "Tarihi Zafer" başlıkları, CHP'nin başarısını vurguluyor ve gazetenin ana odağını belirliyor. Alt Başlıklar: "AKP'nin oyları eridi, seçmen 'tek adam'a ders verdi", "Cumhurbaşkanı ile 17 bakan da yenildi", "CHP cam tavanı kırdı" ifadeleri, seçimin sonuçlarını ve AKP'nin yaşadığı kaybı vurgulayan güçlü ifadelerle dikkat çekiyor. Gazetenin ilk sayfasında kırmızı renk kullanımı, hem Türk Bayrağına vurgu yapmakta hem de CHP'nin seçim haritasında kullanılan rengiyle uyum sağlamaktadır. Bu renk seçimi, CHP'nin başarısını görsel olarak pekiştiriyor. CHP'nin başarısı ve AKP'nin kaybı, seçim sonuçlarının ana temaları olarak öne çıkıyor. Bu tema, gazetenin seçim sonuçlarını nasıl yorumladığını gösteriyor. "Genel seçimlerden sonra bitmeyen ekonomik kriz, düşmeyen enflasyon, eriyen ücret ve maaşlar, çığneden hukuk devleti kuralları,

artan tarikat-cemaat baskısı, aşındırılan laiklik ve Atatürk devrimleri" gibi ifadelerle, AKP'nin kaybının nedenlerini açıklamaktadır. "Cumhur ittifakı kaybetti" ifadesi, iktidardaki AKP ve ortağı MHP'nin seçimde yaşadığı başarısızlığa dikkat çekiyor. Seçim haritasına yer vermeyen gazete, sağ alt köşede oy oranlarını gösteren pasta grafik kullanarak seçim sonuçlarını görsel olarak desteklemektedir. Gazete, sadece CHP'nin başarısını vurgulayan görseller kullanarak diğer partilerin liderlerine veya açıklamalarına yer vermemiştir.

Mikro yapı aşamasında ise, "CHP yerel seçimlerden birinci parti çıktı" ve "Tarihi Zafer" ifadeleri, CHP'nin başarısını güçlü ve vurgulu bir şekilde sunuyor. Alt Başlıklar: "AKP'nin oyları eridi, seçmen 'tek adam'a ders verdi" ifadesi, seçmenin AKP ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik tepkisini açıkça ifade etmektedir. "CHP cam tavanı kırdı" ifadesi, CHP'nin önemli bir engeli aştığını ima etmektedir. Eleştirel Ton: "Genel seçimlerden sonra bitmeyen ekonomik kriz, düşmeyen enflasyon, eriyen ücret ve maaşlar, çığneden hukuk devleti kuralları, artan tarikat-cemaat baskısı, aşındırılan laiklik ve Atatürk devrimleri" gibi ifadeler, hükümete yönelik sert eleştiriler içermekte ve gazetenin ideolojik duruşunu ortaya koymaktadır. "AKP'nin oyları eridi", "seçmen 'tek adam'a ders verdi" gibi cümleler, seçim sonuçlarını net ve açık bir şekilde ifade etmektedir. Ekonomik ve sosyal problemlerin AKP'nin kaybına neden olduğu net bir şekilde belirtiliyor, bu da okuyucunun seçim sonuçlarının arkasındaki nedenleri anlamasını kolaylaştırıyor. "Seçmen 'tek adam'a ders verdi", "Genel seçimlerden sonra bitmeyen ekonomik kriz, düşmeyen enflasyon" gibi ifadeler, AKP ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik eleştirileri ve memnuniyetsizliği yansıtmaktadır. "Tarihi Zafer" ve "CHP cam tavanı kırdı" ifadeleri, CHP'nin başarısını öne çıkarıyor ve gazetenin bu başarıya verdiği önemi göstermektedir. "Aşındırılan laiklik ve Atatürk devrimleri" ifadesi, gazetenin laiklik ve Atatürk devrimlerine verdiği önemi vurguluyor ve bu değerlerin korunması gerektiğine dair bir mesaj içermektedir.

Cumhuriyet Gazetesi'nin 1 Nisan 2024 tarihli ilk sayfası, seçim sonuçlarını ve seçmen tepkilerini makro ve mikro yapı düzeylerinde güçlü bir şekilde sunmaktadır. Makro yapıda temalar ve konular, görsel kullanım ve haberlerin genel düzeni üzerinden analiz yapılırken, mikro yapıda dil kullanımını, sözcük seçimi ve cümle yapısı incelenmiştir. Bu analiz, gazetenin ideolojik duruşunu, seçmen tepkilerini nasıl yorumladığını ve haberleri sunma şeklindeki stratejilerini ortaya koymaktadır. Cumhuriyet Gazetesi, CHP'nin başarısını ve AKP'nin kaybını vurgularken, bu sonuçların arkasındaki ekonomik ve sosyal nedenlere de dikkat çekmektedir. Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesinin muhalif kanatta yer aldığı görülmektedir.

Görsel-3: 01.04.2024 Tarihli Korkusuz Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Korkusuz Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Korkusuz Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır.

Makro yapı aşamasında, "Sana kırmızı çok yakışıyor" başlığı, gazetenin ana odağının CHP'nin zaferi olduğunu göstermektedir. Bu başlık, CHP'nin seçim başarısını kutlayan ve vurgulayan bir ifade olarak dikkat çekiyor. Aynı zamanda Hande Yener'in popüler olan "Sana Kırmızı Çok Yakışıyor" şarkısı ile iktidara bir gönderme yaptığı da değerlendirilebilir. Şarkının sözlerinde "Belki birazcık bozuldun, Ruhun belki can çekiyor, Belki biraz da kızardın ama, Sana kırmızı çok yakışıyor" betimlemesi, iktidarın almış olduğu oy oranlarına bir gönderme olarak algılanıyor. Alt Başlık: "Son 22 yıldır AKP'nin rengi sarıya boyanan Türkiye, çünkü yerel seçimde Atatürk'ün CHP'sinin rengi kırmızı rengine döndü. Vatandaş iktidara 'kırmızı kart' gösterdi..." Bu ifade, Türkiye'nin siyasi manzarasında büyük bir değişiklik olduğunu vurguluyor. "İktidara Mesaj" başlığı ile verilen haber, seçmenlerin AKP'ye olan tepkilerini ve ekonomik kriz ile mülteci sorunlarının seçim sonuçlarına olan etkisini ele alıyor. Görsel Kullanımı: CHP'nin zaferini vurgulayan seçim haritaları ve grafikler kullanılmıştır. CHP genel başkanının ve büyük şehir belediye başkan adaylarının açıklamalarına ve görsellerine geniş yer verilmiştir. Seçim sonuçlarının demokratik bir değişimi yansıttığı ve halkın iradesini ortaya koyduğu vurgulanıyor. Ağır ekonomik kriz ve mülteci sorunu gibi konuların seçmen tercihlerine nasıl yansıdığına dikkat çekiliyor. CHP'nin başarısı ve AKP'nin yaşadığı kayıplar detaylı şekilde ele alınıyor. CHP'nin kazanımları haritalar ve grafiklerle destekleniyor. 2018 ve 2024 seçim haritalarına yer verilerek seçimin sonuçları görsel olarak desteklenmiştir. Bu, okuyucunun bilgiyi daha hızlı ve kolay anlamasını sağlıyor. CHP genel başkanının ve büyük şehir belediye başkan adaylarının görsellerine geniş yer verilmiştir. AKP liderinin ve adaylarının görsellerine yer verilmemiştir, bu da gazetenin odağının nerede olduğunu gösteriyor.

Mikro yapı aşamasında ise, "Vatandaş iktidara 'kırmızı kart' gösterdi" ifadesi, seçmenlerin AKP'ye yönelik tepkisini güçlü bir şekilde vurguluyor. "İktidara Mesaj" başlığı, doğrudan ve güçlü bir ifade ile seçmenlerin AKP'ye yönelik mesajını vurguluyor. "Ağır ekonomik kriz ve mülteci sorunu" ifadeleri, mevcut hükümetin politikalarının eleştirildiği ve bu sorunların seçmen davranışlarına etkisinin vurgulandığı ifadelerdir. "Sana kırmızı çok yakışıyor" ve "İktidara Mesaj" gibi kısa ve etkili cümleler kullanılarak okuyucunun dikkatini

çeken ifadeler oluşturulmuştur. Neden-Sonuç İlişkileri: "Ağır ekonomik kriz ve mülteci sorunu, Türk halkının siyasi tercihine yansdı" ifadesi, neden-sonuç ilişkisini net bir şekilde kurmakta ve okuyucunun anlamasını kolaylaştırmaktadır. CHP'nin Başarısı: CHP'nin zaferini kutlayan ve olumlu bir ışıkta sunan ifadeler ve görseller kullanılmıştır. AKP'nin kayıplarına vurgu yapılırken, CHP'nin başarısı öne çıkarılmıştır. Hükümete yönelik eleştirel bir dil kullanılarak, ekonomik kriz ve mülteci sorunu gibi konuların altı çizilmiştir. Seçim sonuçlarının demokrasiye katkısı ve halkın iradesinin yansması olarak ele alınmıştır.

Korkusuz Gazetesi'nin 1 Nisan 2024 tarihli ilk sayfası, CHP'nin yerel seçimlerdeki başarısını kutlayan ve AKP'nin kayıplarını vurgulayan bir perspektif sunmaktadır. Makro yapıda, temalar ve konular, görsel kullanımı ve haberlerin genel düzeni üzerinden analiz yapılırken, mikro yapıda dil kullanımı, sözcük seçimi ve cümle yapısı incelenmiştir. Bu analiz, gazetenin ideolojik duruşunu, seçim sonuçlarını nasıl yorumladığını ve haberleri sunma şeklindeki stratejilerini ortaya koymaktadır. Gazete, CHP'yi öne çıkararak, AKP'nin kayıplarını ve halkın tepkisini vurgulamaktadır. Korkusuz gazetesinin de muhalif kanatta yer aldığı görülmektedir.

Görsel-4: 01.04.2024 Tarihli Milliyet Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Milliyet Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Milliyet Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır. Seçim haritası ve pasta grafiğe yer vermiştir.

Makro yapı aşamasında, seçim sonuçlarını "Sandığın Mesajları" başlığı altında ele alıyor. Bu başlık, okuyuculara seçim sonuçlarının sadece bir kazanan veya kaybedenden ibaret olmadığını, aynı zamanda siyasi mesajlar içerdiğini vurguluyor. Haberin genel yapısı, hem iktidarın hem de muhalefetin durumu üzerine odaklanarak iki tarafın da seçim sonuçlarından nasıl etkilendiğini analiz ediyor. Ancak, metnin ana gövdesi AKP ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a daha fazla yer ayırırken, muhalefet liderleri ve partilerine daha az yer veriyor.

Başlık ve alt başlıklar, okuyucunun dikkatini çeken ve haberin ana mesajını özetleyen unsurlar olarak dikkat çekiyor. Örneğin, "Bitiş değil dönüm noktası" ve "Kazanan Millet oldu" başlıkları, Erdoğan'ın seçim sonuçlarını nasıl değerlendirdiğini vurguluyor. Diğer yandan, "Bu

seçimin kaybedeni yok" başlığı altında CHP Genel Başkanı Özgür Özel'in açıklamalarına yer veriliyor, ancak bu bölüm çok daha küçük ve detaylı değil.

Mikro yapı aşamasında ise, AKP ve Erdoğan'ın açıklamalarında olumlu bir dil kullanarak, sonuçların bir "bitiş değil dönüm noktası" olduğu ve "kazananın millet" olduğu mesajlarını öne çıkarıyor. Bu, iktidar partisinin olumsuz sonuçları bile pozitif bir perspektifle yorumlamasına olanak tanıyor. Özgür Özel'in açıklamalarında ise, daha nötr ve kısa ifadeler kullanılarak, muhalefetin başarıları hakkında detaylı bilgi verilmemiştir. Gazete ilk sayfasında AKP ve Erdoğan'ın açıklamalarına geniş yer vermekte ve ayrıntılı olarak ele almaktadır. Özellikle ekonomik program, emeklilerin durumu ve parti içi değişiklikler gibi konular detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Muhalefet liderleri ve CHP'nin başarısı ise daha yüzeysel bir şekilde ele alınıyor. CHP'nin 2028 Cumhurbaşkanlığı adaylığı için İmamoğlu'nun öne çıkması ve Özel'in Kılıçdaroğlu'nun gölgesinden kurtulması gibi konular kısa ve öz bir biçimde aktarılmıştır. Gazete, haberin görsel yerleşiminde de iktidara daha fazla yer ayırmıştır. Erdoğan'ın büyük fotoğrafı ve detaylı açıklamaları geniş alan kaplarken, ana muhalefet liderlerinin daha küçük fotoğrafı ve kısa açıklamaları yer aldığı görülmektedir.

Gazetenin haberi sunuş biçimi, makro yapı analizinde iktidara daha fazla yer verildiği ve detaylandırıldığı görülmektedir. Mikro yapı analizinde ise, dil ve vurgu kullanımı ile iktidarın mesajlarının daha olumlu ve geniş kapsamlı verildiği, muhalefet mesajlarının ise daha yüzeysel ve sınırlı bir şekilde sunulduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, gazetenin haber sunuş biçiminde belirli bir taraflılık içerdiğini ve iktidarın mesajlarını daha güçlü bir şekilde vurguladığını göstermektedir.

Görsel-5: 01.04.2024 Tarihli Posta Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Posta Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Posta Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır. Seçim haritasına yer vermiş hemen yanında hangi partinin Türkiye geneli yüzde kaç oy aldığına ve kaç il belediyesi aldığına yer vermiştir.

Makro yapı aşamasında, Gazetenin manşeti "Türk Milleti Mesajını Verdi" başlığı ile büyük harflerle ve dikkat çekici bir şekilde sunuluyor. Başlığın kendisi, seçim sonuçlarının halkın güçlü bir ifadesi olduğunu vurguluyor. "Türk Milleti" yazısının beyaz, "Mesajını Verdi"

yazısının sarı puntolarla verilmesi, görsel bir hiyerarşi oluşturuyor ve ikinci kısmı daha vurgu yapar hale getiriyor. Haber içeriğinde, seçim sonuçlarının genel değerlendirmesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamaları ve ekonomiyle ilgili gelecekteki planlara geniş yer verilmektedir. İki büyük şehirdeki sonuçlar ve CHP'nin başarısı da alt başlıklarda belirtilmiş ancak bu kısımlar daha küçük ve yan haber olarak sunulmuştur. Harita ve partilerin oy oranları gibi görsel veriler de eklenerek okuyucunun kolayca bilgiye ulaşması sağlanmıştır. Seçim sonuçlarının bir dönüm noktası olduğu ve halkın uyarısını sandık aracılığıyla ilettiği vurgulanıyor. Bu, gazetenin seçim sonuçlarını bir ikaz ve değişim mesajı olarak yorumladığını göstermektedir. AK Parti'nin ekonomik sıkıntılar nedeniyle oy kaybettiği belirtiliyor ve hükümetin önümüzdeki dönemde ekonomik reformlara odaklanacağına dair vurgular yapılıyor. CHP'nin büyük şehirlerdeki başarısına dikkat çekiliyor ancak daha az yer verilmektedir, böylece ana odağın hala iktidar partisi ve lideri üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Mikro yapı aşamasında ise, Erdoğan'ın konuşmasından alıntılar yapılarak, iktidarın seçim sonuçlarına olumlu bir bakış açısıyla yaklaştığı ve özelleştirmeye hazır olduğu mesajı veriliyor. "İlk hedef ekonomi" gibi alt başlıklar, okuyucunun dikkatini ekonomik meselelere çekiyor ve hükümetin bu konuda alacağı önlemleri vurguluyor. CHP'nin seçim zaferleri ile ilgili ifadeler daha kısa ve öz şekilde veriliyor, İmamoğlu ve Yavaş'ın açıklamaları yer alsa da, detaylandırılmamıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın görseline ve açıklamalarına geniş yer verilmiştir. Bu, gazetenin iktidarın perspektifini öne çıkardığını gösteriyor. CHP liderlerinin ve adaylarının görsellerine daha az yer verilmiş, böylece okuyucu üzerinde iktidarın mesajlarının daha baskın hale gelmesi sağlanmıştır. Haberde öncelikli olarak AK Parti'nin seçim sonuçlarına ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarına yer veriliyor. Bu, gazetenin iktidarın mesajını daha belirgin bir şekilde okuyucuya iletmek istediğini gösteriyor. CHP'nin başarısı da ele alınıyor ancak iktidar partisi ile karşılaştırıldığında daha az vurgulanıyor ve detaylandırılıyor.

1677

Gazetenin haberi sunuş biçimi, eleştirel söylem analizi çerçevesinde incelendiğinde, makro yapı itibarıyla iktidarın mesajlarını ve bakış açısını öne çıkaran, mikro yapı açısından ise dil ve görsel kullanımı ile bu mesajları pekiştiren bir sunum olduğu görülmektedir. CHP'nin başarıları belirtilse de, bu başarılar daha arka planda bırakılarak iktidarın duruşu ve gelecek planlarına daha fazla odaklanılmıştır. Bu durum, gazetenin iktidar yanlısı bir duruş sergilediğini ve seçim sonuçlarını bu çerçevede yorumladığını göstermektedir.

Görsel-6: 01.04.2024 Tarihli Sabah Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Sabah Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Sabah Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır. Seçim haritasına ve pasta grafiğe yer vermiştir.

Makro yapı aşamasında, "Sürprizlerle dolu bir seçim" sürmanşeti, seçimlerin beklenmedik ve önemli sonuçlar doğurduğunu belirtirken, bu ifadenin içeriğe dair okuyucuda merak uyandırdığı gözleniyor. "Demokrasi Kazandı" manşeti ile demokrasinin üstünlüğü ve seçimin bir zafer olduğu vurgulanmıştır. Bu ifade, seçim sonuçlarından bağımsız olarak demokrasinin kazanımlarını ön plana çıkarıyor. Haber içeriğinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarına geniş yer verilmiştir. Erdoğan'ın açıklamalarının maddeler halinde verilmesi, okuyucuya net ve anlaşılır bir şekilde mesajların iletilmesini sağlıyor. Seçim haritası ve pasta grafiklerle Türkiye genelindeki oy dağılımı görselleştirilmiş, bu sayede okuyucuya somut bilgiler sunulmuştur. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşma yaptığı büyük görsel ve balkon önünde toplanan kalabalığın görseli, iktidarın güçlü ve kararlı duruşunu simgeliyor. Seçim sonuçları, bir yenilgi veya başarısızlık olarak değil, demokrasinin bir zaferi ve milli iradenin tecellisi olarak sunulmuştur. Erdoğan'ın açıklamaları, halkın mesajını anladığını ve gereken adımları atacağını belirtirken, gelecek dönem için iyimser ve kararlı bir duruş sergiliyor. Muhalefete dair hiçbir görsel ve açıklamaya yer verilmemesi, gazetenin odak noktasının tamamen iktidar ve onun mesajları üzerinde olduğunu gösteriyor.

Mikro yapı aşamasında ise, Erdoğan'ın açıklamaları maddeler halinde ve her bir maddenin ilk kelimesi büyük harflerle yazılmıştır. Bu, okuyucunun dikkatini çekmek ve mesajların önemini vurgulamak için kullanılan bir tekniktir. Kullanılan ifadeler ("milletin iradesine boyun eğmek", "akıl ve vicdan terazimizde tartarak", "gerçek belediyecilik vizyonu") güçlü ve olumlu bir imaj çizmeyi amaçlıyor. Erdoğan'ın büyükçe bir görseli ve balkon önünde toplanan kalabalığın görseli, liderin karizmatik ve desteklenen bir figür olarak sunulmasını sağlıyor. Seçim haritası ve pasta grafikler, seçim sonuçlarının objektif bir şekilde sunulmasına katkıda bulunuyor ancak bu verilerin iktidarın başarısızlıklarına dair detaylı bir analiz içerip içermediği belirtilmemektedir. Haberin merkezinde tamamen Erdoğan ve onun mesajları yer alıyor. Erdoğan'ın açıklamalarının detaylandırılması ve geniş yer kaplaması, gazetenin bu açıklamaları okuyucuya net bir şekilde iletmek istediğini gösteriyor. Muhalefetin başarısına veya açıklamalarına yer verilmemesi, gazetenin taraflı bir bakış açısıyla haberi sunduğunu ortaya koyuyor.

Sabah Gazetesi'nin seçim haberi, eleştirel söylem analizi çerçevesinde incelendiğinde, gazetenin iktidar yanlısı bir duruş sergilediği ve seçim sonuçlarını Erdoğan'ın ve AK Parti'nin perspektifinden yorumladığı görülüyor. Makro yapıda, demokrasinin zaferi ve Erdoğan'ın kararlılığı vurgulanırken, mikro yapıda dil ve görsel kullanımının bu mesajları pekiştirdiği gözlemleniyor. Muhalefete dair bilgi ve görsellerin eksikliği, haberin tarafsızlığını sorgulatan önemli bir nokta olarak dikkat çekiyor. Gazetenin iktidar yanlısı olduğu açıkça görülmektedir.

Görsel-7: 01.04.2024 Tarihli Sözcü Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Sözcü Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Sözcü Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır. Seçim haritasına yer vermemiş sadece pasta grafiği yer vermiştir.

Makro yapı aşamasında, "Sandıkta devrim" manşeti, seçim sonuçlarının köklü bir değişim ve halkın mevcut duruma yönelik güçlü bir tepkisi olduğunu vurguluyor. Bu başlık, dramatik bir dil kullanarak okuyucuda büyük bir değişim algısı yaratmayı hedefliyor. "2'nci Karaoğlan" sürmanşeti, CHP Genel Başkanı Özgür Özel'i 1977'deki başarısıyla tanınan Bülent Ecevit'e benzeterek, CHP'nin uzun yıllardır elde ettiği en büyük zaferi vurguluyor. Üst Başlık: "Bu 1 Nisan şakası değil... CHP birinci parti oldu." ifadesi, beklenmedik bir zaferin şaşkınlığını ve gerçekliğini pekiştiriyor. "Vatandaş, AKP'nin iftira, kumpas, yalan ve terör söylemine kırmızı kart gösterdi. Saraylarda saltanat sürüp halkın geçim derdini görmeyenleri oyuyla cezalandırdı." bu alt başlık, AKP'ye yönelik sert bir eleştiriyi ve halkın bu eleştiriye yönelik tepkisini yansıtıyor. Seçim sonuçları, halkın mevcut hükümet politikalarına ve özellikle ekonomik durumuna karşı güçlü bir tepki olarak sunuluyor. CHP'nin başarısı büyük bir devrim olarak lanse ediliyor ve bu zafer, uzun yıllar sonra elde edilen büyük bir başarı olarak öne çıkarılıyor. AKP'nin politikalarının iftira, kumpas ve yalan üzerine kurulu olduğu vurgulanıyor, bu söylem halkın tepkisini açıklamada kullanılıyor. Özgür Özel ve Ekrem İmamoğlu'nun görsellerine geniş yer verilerek, zaferin ana aktörleri olarak sunuluyorlar. Erdoğan'ın görseline ve açıklamalarına çok küçük bir yer ayrılmıştır, bu da gazetenin odak noktasının CHP'nin başarısı olduğunu gösteriyor.

Mikro yapı aşamasında ise, Kullanılan dil, dramatik ve heyecan verici. "Sandıkta devrim", "kırmızı kart", "iftira, kumpas, yalan ve terör söylemi" gibi ifadeler güçlü ve duygusal bir ton taşıyor. "Saraylarda saltanat sürüp halkın geçim derdini görmeyenleri oyuyla cezalandırdı" gibi ifadeler, hükümete yönelik sert bir eleştiriyi yansıtıyor. Bu dil, okuyucunun duygusal tepkisini harekete geçirmeyi amaçlıyor. Özgür Özel ve Ekrem İmamoğlu'nun büyük görselleri, metindeki zafer temasını görsel olarak pekiştiriyor. Erdoğan'a ayrılan küçük görsel ve metin parçası, iktidarın başarısızlığına vurgu yaparken, gazetenin CHP'nin başarısına odaklandığını gösteriyor. Özgür Özel ve İmamoğlu'nun başarılarını ön plana çıkararak, CHP'nin zaferini okuyucunun gözünde büyütüyor. AKP'nin politikalarına yönelik eleştiriler, metnin ana temalarından biri olarak öne çıkıyor. Bu eleştiriler, halkın tepkisinin nedenini

açıklamada kullanılıyor. İktidar ve diğer muhalefet partilerine yer verilmemesi, gazetenin tek odak noktasının CHP ve onun zaferi olduğunu açıkça gösteriyor.

Sözcü Gazetesi'nin 1 Nisan 2024 tarihli sayısında, seçim haberleri tamamen CHP'nin zaferine odaklanmış ve bu zafer sansasyonel ve devrim niteliğinde sunulmuştur. Makro yapıda, manşetler ve alt başlıklar, CHP'nin başarısını ve AKP'nin başarısızlığını güçlü bir şekilde vurgulamaktadır. Mikro yapıda ise kullanılan dil ve görseller, okuyucunun duygusal tepkisini harekete geçirmeyi ve CHP'nin başarısını kutlamayı amaçlamaktadır. Gazetenin odak noktası, CHP'nin zaferi ve iktidarın eleştirisi olup, diğer partilere yer verilmemesi bu tutumu pekiştirmektedir. Bu bağlamda gazetenin muhalif kanatta yer aldığı görülmektedir.

Görsel-8: 01.04.2024 Tarihli Takvim Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Takvim Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Takvim Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır. Seçim haritasına yer vermeden sadece pasta grafiğe yer vermiştir.

Makro yapı aşamasında, "4 yıl seçim yok atılacak adım çok" manşeti, seçimlerin ardından dört yıl boyunca başka bir seçim olmayacağını ve bu sürenin icraat için kullanılacağını vurguluyor. Bu başlık, gelecekteki eylemlere odaklanarak okuyuculara umut ve beklenti mesajı veriyor. Alt başlıklar, seçimlerin tamamlandığını ve katılım oranlarının düşük olduğunu belirtirken, Cumhurbaşkanı Erdoğan liderliğinde Türkiye'nin ileriye taşınacağı vurgusunu yapıyor. Metinler, maddeler halinde ve büyük harflerle yazılmış, dikkat çekici kısımlar kırmızı puntolarla vurgulanmıştır. Bu, okuyucunun önemli noktaları hızlıca fark etmesini sağlıyor. Seçimlerin Türkiye'nin demokrasi sınavı olduğu ve halkın tekrar sandık başına gittiği vurgulanıyor. Bu, demokrasinin önemini ve seçimlerin meşruiyetini öne çıkarıyor. "Başkan Erdoğan önderliğinde Türkiye'yi çok daha ileriye taşımak" ifadesi, gelecekteki hedefler ve projeler üzerine odaklanarak okuyuculara pozitif bir mesaj veriyor. CHP'nin seçimdeki başarısı kabul edilmekle birlikte, liderler arası çatışmalara odaklanılması dikkat çekiyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın büyük ve samimi bir pozunu içeren görseli, onun halkla iç içe ve

liderlik vasfını pekiştirici bir etki yaratıyor. CHP liderlerinin görselleri daha küçük ve eleştirilerle birlikte sunulmuş, bu da gazetenin odak noktasının daha çok iktidarın lideri olduğunu gösteriyor.

Mikro yapı aşamasında ise, kullanılan dil, net ve güçlü ifadelerle dolu. "4 yıl seçim yok atılacak adım çok" başlığı, açıkça geleceğe yönelik bir aksiyon planını işaret ediyor. Metinler, maddeler halinde ve büyük harflerle yazılarak okuyucunun dikkatini çekmek için yapılandırılmaktadır. Öne çıkan kısımlar kırmızı puntolarla yazılarak önemli noktaların altı çizilmiştir. CHP'ye yönelik eleştiriler ve iktidara yönelik övgüler dengeli bir şekilde sunulmuş, ancak eleştiriler daha küçük görseller ve daha az alanla ifade edilmiştir. Erdoğan'ın büyük görseli, metinlerdeki liderlik ve geleceğe yönelik planlar temasını destekliyor. CHP liderlerinin küçük görselleri ve eleştirel başlıklar, muhalefetin iç sorunlarına dikkat çekiyor. Manşet ve alt başlıklar, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın liderliğinde yapılacak icraatlara ve Türkiye'nin geleceğine odaklanıyor. CHP'ye yönelik eleştiriler, muhalefetin zaferini küçümsemek yerine, partinin iç dinamiklerine ve liderlerinin çatışmalarına odaklanarak sunulmaktadır.

Takvim Gazetesi'nin 1 Nisan 2024 tarihli sayısında, seçim haberleri Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın liderliğinde gelecekteki planlara ve icraatlara odaklanarak sunulmuştur. Makro yapıda, manşet ve alt başlıklar, seçimlerin ardından icraatların başlayacağını ve Türkiye'nin ileriye taşınacağını vurguluyor. Mikro yapıda ise kullanılan dil, görseller ve metin düzeni, Erdoğan'ın liderliğini ve iktidarın geleceğe yönelik planlarını destekler niteliktedir. CHP'nin başarısı kabul edilmekle birlikte, muhalefetin iç sorunlarına ve eleştirilere yer verilmesi, gazetenin iktidara yönelik olumlu bir tutum sergilediğini göstermektedir.

Görsel-9: 01.04.2024 Tarihli Yeni Şafak Gazetesi

Yukarıdaki görselde 1 Nisan 2024 Tarihli Yeni Şafak Gazetesinin ilk sayfası yer almaktadır. Buna göre Yeni Şafak Gazetesi seçimlerle ilgili habere tam sayfa ayırmıştır. Seçim haritasına ve pasta grafiğe yer vermiştir.

Makro yapı aşamasında, "SEÇMENDEN AK PARTİYE MESAJ" başlığı, gazetenin ana odağının AK Parti'nin seçim sonuçları üzerindeki tepkisi olduğunu gösteriyor. Bu başlık, gazetenin AK Parti'nin başarısızlığını kabul eden bir tavır takındığını ve seçmen mesajına vurgu

yaptığını gösteriyor. "31 Mart yerel seçimlerinden sürpriz bir sonuç çıktı..." alt başlığı, seçimin beklenmeyen bir sonuçla bittiğini belirterek okuyucunun ilgisini çekiyor ve nedenlerini açıklıyor. "31 MART BİZİM İÇİN DÖNÜM NOKTASI" ikinci manşeti ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim sonuçlarına yönelik değerlendirmelerini ön plana çıkarıyor. "Milletin mesajını aldık" ve "Kazanan Türkiye demokrasisi" gibi ifadeler, seçimin demokratik değerler çerçevesinde gerçekleştiğine vurgu yapıyor. Hayat pahalılığı, emeklilerin maaş zamları gibi ekonomik faktörlerin seçim sonuçlarına etkisi üzerinde duruluyor. AK Parti, CHP, MHP, DEM Parti ve diğer partilerin performansları detaylandırılarak seçmen davranışlarının arkasındaki nedenler açıklanıyor. Seçim sonuçlarını görsel olarak destekleyen harita ve grafikler kullanılmıştır. Bu, okuyucunun bilgiyi daha hızlı ve kolay anlamasına yardımcı oluyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın büyük ve dikkat çekici bir görseli kullanılmıştır. Diğer liderlerin görsellerine daha az yer verilmiştir, bu da gazetenin odak noktasını gösteriyor.

Mikro yapı aşamasında ise, "SEÇMENDEN AK PARTİYE MESAJ" başlığı, dikkat çekici ve doğrudan bir ifade kullanıyor. "Mesaj" kelimesi, seçmenin AK Parti'ye yönelik bir uyarıda bulunduğunu ima ediyor. "Hayat pahalılığı, emeklilerin maaş zamlarını yetersiz bulması ve bazı adaylarla ilgili tartışmalar" gibi ifadeler, seçmenlerin ekonomik kaygılarının ve adaylarla ilgili tartışmaların seçim sonuçlarına etkisini açıkça belirtmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözleri, durumu kabullenen ve çözüm odaklı bir dil ile sunulmuştur. "Öz eleştirimizi cesaretle yapacağız" ifadesi, hükümetin eleştiriye açık olduğunu ve hatalardan ders çıkaracağını vurguluyor. "Millet mesajını verdi" cümlesi, net ve doğrudan, okuyucunun dikkatini çeken ve mesajı doğrudan ileten bir yapıya sahip. "Hayat pahalılığı, emeklilerin maaş zamlarını yetersiz bulması ve bazı adaylarla ilgili tartışmalar" ifadesi ile neden-sonuç ilişkisi net bir şekilde kurulmuş, okuyucunun seçim sonuçlarının arkasındaki nedenleri anlamasını kolaylaştırıyor. "SEÇMENDEN AK PARTİYE MESAJ" başlığı, seçmenin AK Parti'ye yönelik tepkisini vurgularken, aynı zamanda partinin bu mesajı alacağını ima ediyor. CHP'nin başarıları ve AK Parti'nin kayıpları detaylı bir şekilde analiz edilerek, seçmenlerin tepkisinin arkasındaki nedenler açıklanmıştır. CHP'nin adı geçerken İyi Parti ve diğer muhalefet partilerinin desteğine dikkat çekilmesi, gazetenin CHP'nin başarısını tamamen kendi başarısı olarak görmediğini gösteriyor. "Kazanan Türkiye demokrasisi" ifadesi, Türkiye'nin demokratik süreçlerine olan bağlılığını ve bu süreçlerin ne kadar önemli olduğunu vurguluyor. Bu, gazetenin demokratik değerlere verdiği önemi gösteriyor.

Yeni Şafak Gazetesi'nin 1 Nisan 2024 tarihli ilk sayfası, seçim sonuçlarını ve seçmen tepkilerini makro ve mikro yapı düzeylerinde güçlü ve çarpıcı bir şekilde sunmaktadır. Makro yapıda temalar ve konular, görsel kullanımı ve haberlerin genel düzeni üzerinden analiz yapılırken, mikro yapıda dil kullanımı, sözcük seçimi ve cümle yapısı incelenmiştir. Bu analiz, gazetenin ideolojik duruşunu, seçmen tepkilerini nasıl yorumladığını ve haberleri sunma şeklindeki stratejilerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda gazetenin iktidar yanlısı olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ

Demokratik toplumlarda basın, vatandaşları etkilemek yerine doğru ve tarafsız bir şekilde bilgilendirmeyi amaçlamalıdır. Medya kuruluşları ve gazeteciler, haber verme ve bilgilendirme gibi önemli görevlerini yerine getirirken etik değerlere ve evrensel basın normlarına uymalıdır. Günümüzde, gazeteler bilgiyi yayma ve sağlama özellikleriyle, özellikle dijital ortamda önemini daha da artıran bir kitle iletişim aracı haline gelmiştir. Gazetelerde yayımlanan haberler ve haber tasarımları toplum tarafından hızla benimsenmekte ve hafızalarda yer etmektedir. Bu nedenle gazeteler, doğru zamanda ve doğru yerde doğru haberleri topluma ulaştırmakla sorumludur. Gazeteciliğin gelişmesini sağlayan en önemli faktörlerden biri, haberlere farklı bakış açılarıyla yaklaşmaktır. Bu titizlikle çalışıldığında, yalan, çarpıtılmış ya da yanıltıcı haberler ortaya çıkmaz.

Bu çalışmada, bu perspektiften hareketle bazı sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmanın bazı önemli sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

- Örnekleme bağlamında ele alınan tüm ulusal gazeteler, 31 Mart seçimlerini ilk sayfadan duyurmuştur. Bu da yazılı basının seçimlere kayıtsız kalmadığını göstermektedir.
- 31 Mart seçimlerini ilk sayfadan ve tam sayfa olarak yayımlayarak gündemi yakından takip etmişlerdir.
- Bazı gazeteler, seçim gelişmelerini nesnel bir şekilde anlatmak yerine kendi yayın politikalarına uygun olarak daha yanlı ve taraflı bir biçimde haber yapmıştır.
- Cumhuriyet, Sözcü, Takvim gazeteleri seçim haritalarına yer vermemiştir. Diğer gazeteler seçim haritaları ile sonuçları açıklamaya çalışmışlardır.
- Sadece Sabah Gazetesi iki seçim haritası kullanmış, birinde belediye başkanlıklarını diğerinde ise il genel meclisi üyelerinin seçim sonuçlarını paylaşmıştır.
- Akşam, Milliyet, Posta, Sabah, Takvim ve Yeni Şafak Gazeteleri İktidar ideolojisini benimseyen çizgide olarak görülmektedir.
- Cumhuriyet, Korkusuz ve Sözcü gazetelerinin muhalif görüşü destekleyen bir yapıda oldukları görülmektedir.
- Gazeteler, farklı yöntemler kullanarak haber metinlerini kendi siyasi ideolojilerini destekleyecek şekilde biçimlendirmiştir. Bu durum, haber metinlerinin ideolojik araçlar olarak işlev gördüğü eleştirilerini doğrular niteliktedir. Araştırmanın bulguları, 31 Mart Seçimleri sırasında gazetelerin iktidarın çıkarlarına hizmet etmek için ikna ve propaganda aracı olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu gazeteler, ideolojik hegemonyayı sürdürmek amacıyla bu araçları etkili bir şekilde kullanmıştır. Diğer yandan muhalif görüşü destekleyen yapıda olan gazeteler ise; iktidarı eleştiren ve muhalefetin çıkarlarına hizmet etmek için, ikna ve propaganda aracı olarak kullanılmaktadır.
- Gazetelerin tarafsız olma, meslek etik kurallarına bağlı kalma, genel etik kurallarına bağlı kalma, kamu yararına uygun davranma, nesnel olma gibi kriterlere bağlı olmadıkları gözlemlenmiştir.

Ulusal yazılı basının önemli bir unsuru olan gazeteler, halkın bilgiye ulaşmak için seçtiği temel yollardan biridir. Bu sebeple, gazeteler kamuoyunun doğru ve güvenilir bilgi alma hakkını korumakla yükümlüdür. Halkın bilgi edinme sürecinde, gazetelerin yanıltıcı, çarpıtılmış veya kasıtlı olarak yanlış bilgi vermemesi hayati önem taşır. Bu tür yanlış yönlendirmeler, toplumun sağlıklı ve bilinçli fikirler geliştirmesini engelleyebilir ve demokratik süreçlere zarar verebilir.

Gazetecilik, büyük bir sorumluluk gerektiren bir meslektir. Gazeteler, sahip oldukları bilgiyi ve etki gücünü kötüye kullanmamalı, bu gücü toplumu bilgilendirmek ve aydınlatmak için kullanılmalıdır. Her gazeteci, yaptığı haberlerin toplumsal etkisini dikkate almalı ve sürekli olarak etik standartlar çerçevesinde kendini sorgulamalıdır. Etik açıdan sorumluluk sahibi gazeteciler, haber yaparken toplumsal faydayı her zaman ön planda tutmalı ve kişisel ya da kurumsal çıkarların haberin doğruluğunu ve tarafsızlığını etkilemesine izin vermemelidir.

Haber yazımı sürecinde, gazetecilik kurallarına ve Türkçenin doğru kullanımına özen gösterilmesi de büyük önem taşır. Haberlerin açık, anlaşılır ve doğru bir dil ile yazılması, okuyucuların bilgiye kolayca ulaşmasını sağlar. Dilin düzgün kullanımı, haberin ciddiyetini ve güvenilirliğini pekiştirir. Gazeteciler, haber yazarken titizlikle çalışmalı, bilgileri doğrulamalı ve tarafsız bir dil kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Çakmak, F., & Bilişli, Y. (2019). İdeoloji, Söylem ve İletişim Çalışmalarında Ruth Wodak Ideology, Discourse and Ruth Wodak in Communication Studies. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 99–124.
- Çetinkaya, A. (2020, November 15). 31 MART 2019 İSTANBUL YEREL SEÇİMLERİNİN TEKRAR EDİLMESİ KARARININ GAZETE MANŞETLERİNDEKİ SUNUMU. *İNİF E - Dergi*, 93–112. <https://doi.org/10.47107/inifedergi.804244>
- Dedeoğlu, G. (2013). NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ NİŞANTAŞI UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 38–58.
- Devran, Y. (2010). *Haber, söylem, ideoloji* (L. YALÇIN, Ed.; 1st ed., Vol. 1). Başlık yayım grubu.
- Güneş, A. (2019). YAZILI BASINDA HABER SÖYLEMİ: 24 HAZİRAN 2018 CUMHURBAŞKANLIĞI VE MİLLETVEKİLİ SEÇİM HABERLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ. In *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(12), 13-42. (pp. 13–42).
- Güneş, A. (2021, August 1). Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi • © 2021 • 8 (1) • bahar/spring: 152-168 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Metin Çözümlemesi: İstiklal Marşı Örneği. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 152–168.
- Güngör, B. (2020). Söylem Yaklaşımı Üzerine Bir Kavram Çalışması ve Eleştirel Söylem Analizi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 1–12. www.dergipark.org.tr/pub/kritikhttps://orcid.org/0000-0002-6135-2793
- Işık, U. (2023). Tonyukuk Yazıtı'nın Eleştirel Söylem Analizi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 9(19), 283–310. <https://doi.org/10.59304/ijhe.1274347>
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* • © 2017 • 4(2) • Güz/Fall: 31-46, 31–46.
- Oğuz, M. C. (2008, May 1). Sosyoloji_Notlari_Dergisi_4_5_Sayi. *Sosyoloji Notları*, 52–56.
- Şah, U. (2020). Eleştirel Söylem Analizi: Temel Yaklaşımlar. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 7, 210–231. <https://doi.org/10.46250/kulturder.819362>
- Yıldız, İ. (2018). Researcher: Social Science Studies 24 Haziran Seçim Sonuçlarının Gazetelerin İlk Sayfalarına Yansımaları (Bir Söylem Analizi Çalışması). *Social Science Studies*, 204–229.